

[Johannes Jensen.]

meget omstridt Lov, der paa en voldsom Maade brød med det, man den Gang var vant til, det gamle Lavsvæsen. Hvis Offentligheden den Gang havde haft de samme Midler til at følge Rigsdagens Arbejde og øve Indflydelse paa Lovgivningen i Rigsdagen som nu, er der ingen Tvivl om, at Loven ikke var blevet vedtaget saa hurtigt, som det skete. Men Forholdene laa den Gang ganske anderledes end nu. Ikke blot paa den Tid, men langt senere vidste den store Befolkning overhovedet kun meget lidt om, hvad der foregik i de lovgivende Forsamlinger. Saa sent som i 1870 var der en dansk Rigsdagsmand, der i Folketinget forklarede, hvordan det gik til, at den gamle Forbindelse imellem Strib og Snoghøj blev afløst af Forbindelsen mellem Fredericia og Strib. Han forklarede Grunden og sluttede med at sige, at det var jo noget, han kunde sige her paa Rigsdagen, men ikke hjemme i sin Valgkreds — saa sikker var han paa, at det, han her sagde i Rigsdagen, ikke kom ud til hans Vælgere. Men trods denne Mangel paa Forbindelse mellem Offentligheden og Rigsdagen kunde det dog ikke undgaas, at det store, der den Gang skete, blev bekendt, saa det kom til nogle Bevidsthed, at man her var i Færd med at gøre en meget stor Forandring i Landets Næringsforhold, hvilket medførte en Modstand imod Lovforslaget, der væsentlig hvilede paa et Udkast til en Næringslov, som daværende Overretsassessor Müller havde udarbejdet for Regeringen. Modstanden var særlig stærk her i København, hvor hele Haandværkerstanden samlede sig mod Lovforslaget; men den naaede ogsaa ud til Provinserne. Mange af Landets nuværende Haandværkerforeninger daterer sig fra det Aar, da det store Spørgsmaal om Næringsloven var til Behandling i Rigsdagen. Der samledes den Gang i København og Provinserne 15 000 Underskrifter paa en Adresse til Rigsdagen om ikke at vedtage det fremsatte Næringslovsforslag, ja, man foretog endog et Skridt, der, saa vidt jeg ved, i øvrigt kun er foretaget en eneste Gang, nemlig da vi fik Grundloven af 1866: at henvende sig til Kongen med Bøn om, at han ikke vilde stadfæste Lovforslaget. Saa stærk var Utilfredsheden i visse Kredse med den nye Lov, som dog egentlig kun var en Følge af Bestemmelsen i Junigrundloven om, at alle Indskrænkninger i den frie og lige Adgang til Erhverv, som ikke er begrundet i det almene Vel, skal hæves ved Lov. Men det var neppe i Martsdagene, ja, vel ikke en Gang paa det Tidspunkt, da Juni-

grundloven blev vedtaget, gaaet op for alle, hvad der laa i og bag denne Bestemmelse; det var først, da man saa Forslaget til den nye Næringslov, at hele dette Spørgsmaal kom til at ligge i Dagens klare Lys.

Næringsloven af 1857 havde en Overgangsbestemmelse, hvorefter flere af Lovens Paragraffer først skulde træde i Kraft i Løbet af 5 Aar, og der var for saa vidt gennem denne Overgangsbestemmelse givet baade Handel og Haandværk en lille Indrømmelse. For Handelens Vedkommende var der endvidere strøet lidt Sukker paa i en anden Henseende, idet Loven bestemte, at der ikke maatte være Købmænd indenfor en Afstand af 1½ Mil fra Købstaden, og ligeledes maatte visse Haandværkere ikke drive deres Haandværk i en Afstand af 1 Mil fra Købstaden. Herfra var dog undtaget de mest almindelige Haandværkere, Murere og Tømrere. Men man var den Gang fra liberal eller nationalliberal Side — man talte den Gang mere om national-liberal end om liberal Politik — i Virkeligheden stærkt opsat paa at føre den nævnte Grundlovsbestemmelse ud i det praktiske Liv i fuld Udstrækning. Naar man gik med til saadanne Afvigelser, skete det ud fra den Forudsætning, at de kun skulde være midlertidige. En af de National-liberales store Mænd, Orla Lehmann, sagde saaledes om Bestemmelsen vedrørende Læbæltet, at det var en Bestemmelse, som kun kunde tænkes at blive midlertidig, idet Handelens Aand, tilføjede han, er Frihed. Bestemmelsen om Læbæltet kom imidlertid til at virke meget længere, end Orla Lehmann havde tænkt sig, og meget længere, end gavnligt var for den Stand, for hvilken den var tænkt som en Beskyttelse; saa vidt jeg erindrer, blev den først ophævet i 1920.

Efter at Næringsloven var traadt i fuld Kraft i 1862, kom der daarlige Tider for det, man kalder Næringslivet her i Landet, og for de danske Købstæder. Fra Haandværkets og Handelens Side vilde man altid føre Stagnationen tilbage til Næringsloven, idet man henviste til, at Stilstanden indenfor Erhvervs livet var indtraadt, efter at man havde faaet den nye Næringslov, navnlig for saa vidt angik Byerhvervene. Dertil kom, at der i Perioden 1849—70 var en økonomisk Fremgang for Landbruget her i Landet, men denne økonomiske Fremgang kom kun i mindre Grad Byerne til gode, og derfor voksede der Misfornøjelse op i Byerne, hvad der førte til, at man i 1870 nedsatte en